

HAV-notat

Hav, sikkerhet og samfunn i nord

Utfordringer og muligheter for totalforsvaret

September 2026

FORFATTERE

Vebjørn Jacobsen Melum
Sigri Stokke Nilsen

Else Kristine Welde
Nikolai Enok Anfeltmo

UiT Norges
arktiske universitet

Senter for
hav og Arktis

Anbefalinger

- 1** *Forbedre informasjonsflyt mellom lokalt og nasjonalt nivå*
- 2** *Gjør nordområdenes strategiske betydning om til finansierte tiltak*
- 3** *Integrer klima- og naturendringer i samfunns-, sikkerhets- og beredskapsplanlegging*
- 4** *Øk totalberedskap i nord rundt havets rolle i energi, mat og logistikk*
- 5** *Avklar roller, ansvar og kontaktpunkter mellom stat, kommune og næringsliv*
- 6** *Gi insentiver til lokalt forebyggende beredskapsarbeid*
- 7** *Kartlegg behov for personell, materiell og kritiske leveranser*
- 8** *Gjør havners nasjonale betydning om til finansierte tiltak*
- 9** *Gjør beredskap til en del av ordinær drift og øv sammen*
- 10** *Prioriter kunnskap som styrker totalberedskapen i nord*

HDMS Niels Juel og Hurtigruten Otto Sverdrup i Tromsø.

Havet er Norges største fortrinn, og beredskap bygges i hele samfunnet

Dette HAV-notatet løfter frem problemstillinger som er relevante for Norges sikkerhet i havområdene og Arktis. Formålet er å bidra til et bedre grunnlag for å forstå utfordringene og vurdere hvordan de bør håndteres. Notatet er først og fremst rettet mot nasjonale myndigheter med ansvar for næringspolitikk, samfunnssikkerhet, forsvar, infrastruktur og regional utvikling. Det gir samtidig anbefalinger til næringslivet og kunnskapsmiljøene om hva de selv kan gjøre. Notatet skal ikke evaluere enkeltaktører eller foreslå konkrete reguleringstiltak.

Hovedvekten av arbeidet har basert seg på Blått kompass 2026, UiT Norges arktiske universitets havkonferanse, initiert og ledet av Senter for hav og Arktis. Programmet ble utviklet i samarbeid med UiTs fagmiljøer på tvers av seks fakulteter og mange forskningsområder. Det deltok 200 personer fra næringsliv, forsvar, forskning,

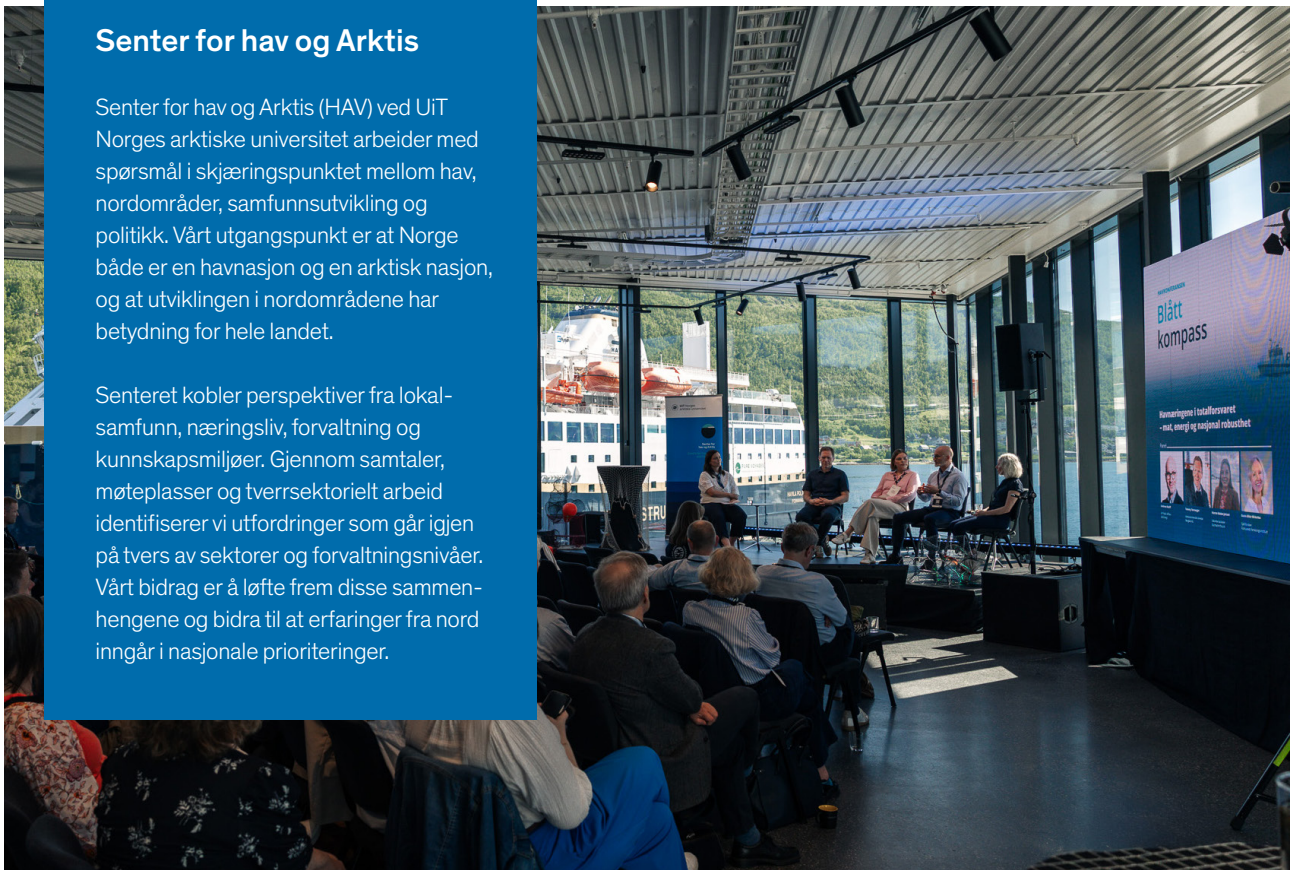
forvaltning, og myndigheter på både workshop og plenumsdiskusjoner om hav, sikkerhet og samfunn i nord. I tillegg bygger notatet på tekstanalyser, samtaler og arrangementer om sikkerhet og beredskap, med særlig vekt på Nord-Norge og havnæringene.

HAV-notatet sitt hovedbudskap er at Norge må gjøre havnæringene, kystsamfunnene og nordområdene til en tydeligere del av totalforsvaret. Næringslivet har vilje til å bidra, men eksisterende roller, ansvar, kontaktpunkter og forventninger er ikke alltid tilstrekkelig kjent, tydelige eller tilgjengelige i praksis. Myndighetene må på sin side avklare hvilke strukturelle kostnader de er villige til å ta, kompensere eller tilrettelegge for, dersom totalforsvaret skal bli sterkere og fungere bedre.

Senter for hav og Arktis

Senter for hav og Arktis (HAV) ved UiT Norges arktiske universitet arbeider med spørsmål i skjæringspunktet mellom hav, nordområder, samfunnsutvikling og politikk. Vårt utgangspunkt er at Norge både er en havnasjon og en arktisk nasjon, og at utviklingen i nordområdene har betydning for hele landet.

Senteret kobler perspektiver fra lokal-samfunn, næringsliv, forvaltning og kunnskapsmiljøer. Gjennom samtaler, møteplasser og tverrsektorielt arbeid identifiserer vi utfordringer som går igjen på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Vårt bidrag er å løfte frem disse sammenhengene og bidra til at erfaringer fra nord inngår i nasjonale prioriteringer.

Sammendrag

Norge er en havnasjon og en arktisk nasjon. Norge forvalter havområder som er mer enn fem ganger større enn landarealet. Her skapes store nasjonale verdier gjennom blant annet sjømat, energi og maritim virksomhet. Våre store havområder, lange kyst og ansvar i Arktis gir Norge særlige interesser, forpliktelser og kunnskapsbehov. Men vår sikkerhets- og beredskapskapasitet står ikke nødvendigvis i forhold til verdiene som skal overvåkes og beskyttes. Dette gir store muligheter, men også betydelige sikkerhets- og beredskapsutfordringer.

Nordområdene har fått økt strategisk betydning som følge av klimaendringer, stormaktrivalisering, Sveriges og Finlands NATO-medlemskap, økt tilgjengelighet av naturressurser og økt aktivitet i arktiske farleder. Samtidig er fungerende lokalsamfunn i nord en forutsetning for suverenitet, beredskap og Norges tilgang til havet. Dette er en forutsetning som krever nye tiltak i en ny tid.

Havnæringene er avgjørende for mat, energi, logistikk, beredskap og lokalsamfunn. Skal vi utnytte potensialet innen fiskeri og sjømat

som Norges kaloriberedskap må verdikjedene sine styrker og svakheter kartlegges. Skal Norge opprettholde sin posisjon som leverandør av energisikkerhet til Europa, stiller det krav til kontinuerlig leveranse. Skal varer komme frem, og tjenester opprettholdes må skip fortsette å seile og kystsamfunn fungere. Skal kritisk maritim infrastruktur som havner, sjøkabler, offshoreinstallasjoner, satellittsystemer og logistikkpunkter fungere best mulig, må den rustes for en hverdag preget av hyppigere tilfeller av trusler som cyberangrep, GPS-jamming, og sabotasje.

Evnen til å opprettholde tilnærmet normal drift også i en krise eller krig krever forberedelser. Forberedelser som må gjøres i hverdagene og i fredstid, ikke først når krisen oppstår. På tvers av sektorer er det spesielt et behov for mer koordinert styring, bedre situasjonsforståelse, tydeligere rolleavklaring og mer systematisk involvering av næringslivet og kystsamfunnene. Konsekvensene av endringer i natur og klima påvirker nasjonens motstandsdyktighet, og må vektlegges i planer for fremtiden.

Statsminister Jonas Gahr Støre under lansering av Polhavet 2050.

Problemforståelse

Nordområdene er strategisk viktige, men tiltakene må konkretiseres

Nordområdene står i sentrum for økende geopolitisk oppmerksomhet. Stormaktrivalisering i Arktis, klimaendringer, teknologiske fremskritt og NATO-utvidelsen har gitt regionen ny strategisk betydning. Nordområdenes strategiske betydning må følges opp med konkrete og finansierte tiltak som styrker samfunnets kapasitet, infrastruktur og beredskap, nasjonalt og lokalt. Brede distriktspolitiske virkemidler er viktige, men kan ikke erstatte målrettede investeringer i de funksjonene og sektorene totalberedskapen er avhengig av.

Det er et gap mellom lokal og nasjonal situasjonsforståelse. Dette svekker totalforsvaret. Lokalsamfunn, kommuner, havner og næringsliv har erfaringsbasert kunnskap om lokale forhold, avhengigheter og operative utfordringer som må inngå i den nasjonale situasjonsforståelsen. Nasjonale myndigheter har på sin side tilgang til strategiske vurderinger og gradert informasjon.

For å styrke koordinert handlingsevne må lokal og nasjonal situasjonsforståelse sammenfalle i større grad enn i dag.

Havnæringene er en del av totalforsvaret

Norge er avhengig av havet som matressurs, næringsareal, transportåre, energikilde og forsyningsknutepunkt. Havnæringene forventes, som annen næring, å levere så nær normal drift som mulig under krise og krig. Det stiller krav til oppdaterte trusselbilder, kartlegging av verdier, risiko- og sårbarhetsanalyser, kontinuitetsplaner og øvelser.

Samtidig er det uklart for mange bedrifter hvordan de skal finne sin plass i totalforsvaret. Det er uklart hvem som har ansvar for å formalisere næringslivets bidrag, hvem bedrifter skal kontakte, og hvordan forventninger skal oversettes til praktisk beredskapsarbeid. Det er særlig usikkerhet rundt ulike roller i en krise, hvor noen bedrifter vil forventes å understøtte Forsvaret

med leveranse av kritiske tjenester og varer, mens andre skal opprettholde tilnærmet normal drift. Mangel på forventningsavklaring rundt dette kan medvirke til å forsinke nødvendig forebyggende beredskap.

Kritisk maritim infrastruktur er sårbar

Kritisk maritim infrastruktur i nord preges av lange avstander, krevende klimatiske forhold, begrenset reservekapasitet og komplekse sivil-militære avhengigheter. Truslene omfatter blant annet desinformasjon, etterretning, cyberangrep, GPS-jamming, sabotasje og målrettede handlinger mot energi-, transport- og kommunikasjonsinfrastruktur.

Forstyrrelser i én del av systemet kan få kaskadeeffekter langt utover den maritime sektoren. Derfor må havner, jernbane, vei, kraft, digital infrastruktur, sjømat- og energiverdikjeder, forsvar og lokalsamfunnenes handlingskapasitet ses i sammenheng.

Klimaendringer er en sikkerhetsdriver

Klimaendringene i Arktis skjer raskere enn det globale gjennomsnittet. Redusert havis, tinende permafrost, varmere, surere og mørkere hav, samt endrede havstrømmer skaper nye krav til infrastruktur, teknologi, logistikk, navigasjon og sivil og militær planlegging.

Klimaendringer øker alvorligheten av andre sikkerhetstrusler. De påvirker naturressurser, fiskebestander, transportmønstre, infrastruktur og operativ evne. De forventede fremtidige konsekvensene av klimaendringene må derfor hensyntas og være en del av kunnskapsgrunnlaget i alle beslutningsprosesser, langtidsplaner, forvaltningsplaner, beredskapsplaner og investeringsbeslutninger.

Nasjonale utredninger, ekspertrapporter og politikkutvikling har til nå hatt en klar overvekt av problemstillinger knyttet til land. Havets rolle i en klimasammenheng må løftes.

Motstandsdyktige kystsamfunn er beredskap

Bosetting i nord og bruk av lokale ressurser er en forutsetning for suverenitet og beredskap. Levende lokalsamfunn langs kysten bidrar til tilstedeværelse, lokalkunnskap, næringsaktivitet og evne til å opprettholde kritiske funksjoner. Samtidig kan sårbare lokalsamfunn utnyttes av aktører som ønsker å skape splittelse, mistillit eller motstand mot nasjonale prioriteringer gjennom desinformasjon og påvirkningsoperasjoner. Som samfunn må vi derfor styrke tillit, tilhørighet og felles situasjonsforståelse i nord. En viktig del av dette er å ivareta samiske rettigheter og ta høyde for den demografiske utviklingen i nord når motstandsdyktige kystsamfunn skal videreutvikles.

Fraflytting, en aldrende befolkning, sentralisering, svak bolyst, begrenset infrastruktur og mangel på kompetanse svekker lokalsamfunnenes evne til å håndtere kriser. Mange kystsamfunn opplever utfordringer med personell som ikke bor lokalt og kan bli pendlersamfunn. Dette kan dekke daglige behov, men gir mindre lokal kapasitet og sikkerhetspolitisk beredskap.

Motstandsdyktighet formes i hverdagen. Fungerende samfunn som ivaretar befolkningens behov innen helse, transport, strøm, digital infrastruktur, bolig, arbeidsplasser og sosial tilhørighet er derfor en forutsetning for totalforsvaret. Forsvarets og allierte styrkers militære operative evne er helt avhengig av sivile varer, tjenester, infrastruktur, kompetanse og arbeidskraft. Staten, Forsvaret og næringslivet har derfor også et ansvar for å bidra til lokal rekruttering og bosetting der de har varig aktivitet. Det krever oppmerksomhet mot sosial beredskap og levedyktige samfunn.

1

Forbedre informasjonsflyt mellom lokalt og nasjonalt nivå

Felles situasjonsforståelse på tvers av sektorer og forvaltningsnivå er avgjørende for å respondere koordinert. Under Blått kompass 2026 ble det fremhevet at gapet mellom lokal og nasjonal situasjonsforståelse er et strukturelt problem som svekker totalforsvaret. Fysiske møteplasser på tvers av myndighetsnivå og aktører kan redusere den opplevde avstanden. For å gjøre Norge tryggere må stat, næringsliv og sivilsamfunn integrere rutiner for kontinuerlig oppdatering av situasjonsforståelsen i nord ved å lytte til lokale erfaringer. Dette gjelder både mellom nord og sør i Norge, men også sammen med våre naboland.

- Bruk og videreutvikle eksisterende møteplasser mellom næringsliv, kommuner, fylkeskommuner, Sametinget, statsforvaltere, statlige myndigheter, Forsvaret og kunnskapsmiljøer. Der det mangler informasjonsutveksling bør det etableres nye arenaer med tydelig formål, ansvar og kobling til beslutningsprosesser.
- Sørg for at lokale erfaringer fra kystsamfunn og havnæringer synliggjøres og vektlegges i nasjonal planlegging.
- Gi berørte aktører regelmessig og tilpasset informasjon om pågående arbeid som påvirker deres ansvar og forventede bidrag.
- Samle akademia, forvaltning, næringsliv og lokalbefolkning til en nordområdekommisjon for å utarbeide en helhetlig plan for regionen med treffsikre tiltak.
- Sikre at beredskapsplanlegging i samiske områder ivaretar samiske rettigheter, språk, kunnskap, næringer og samfunnsforhold, gjennom tidlig involvering og konsultasjon.

2

Gjør nordområdenes strategiske betydning om til finansierte tiltak

Skal den strategiske viktigheten av nordområdene være reell må strategidokumenter ledsages av konkrete, finansierte tiltak. Investeringer i lokalsamfunn er nødvendig for å oppnå økt motstandskraft. Nordområdestrategier uten finansierte handlingsplaner er utilstrekkelige. Motstandsdyktige kystsamfunn er en sentral del av totalforsvaret, derfor er investeringer i samfunnet også en investering i beredskapsevne. Dette må komme parallelt med økt militær kapasitet, spesielt i lys av den økte internasjonale interessen for Arktis og NATO sin utvidelse i våre naboland.

- Utarbeid konkrete handlingsplaner med ansvar, tidsfrister og finansiering for nordområdene.
- Knytt beredskap, infrastruktur, bosetting, næringsutvikling og forsvar tettere sammen og prioriter tiltak som styrker samhandling mellom sivilsamfunnet og Forsvaret.

3

Integrer klima- og naturendringer i samfunns-, sikkerhets- og beredskapsplanlegging

Klima- og naturendringer er en sikkerhetsdriver med direkte operasjonelle konsekvenser i nordområdene. Endrede fysiske forhold i Arktis stiller nye krav til infrastruktur, forflytning, teknologi og navigasjon. Beredskapssystemer og infrastruktur som bygges i dag, skal fungere i flere tiår. Derfor må fremtidige klima- og naturendringer inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget i samfunns-, sikkerhets- og beredskapsplanleggingen.

- Vurder hvordan endringer i havmiljø, artsmangfold, bestander, ekstremvær og transportforhold påvirker samfunnets, inkludert lokale samfunns samlede beredskap.
- Sørg for at infrastruktur som skal knytte sammen hav og land de neste 30 årene, planlegges for et endret klima og endrede naturforhold.
- Bruk tilgjengelige framskrivninger av konsekvenser av klima- og naturendringer aktivt i planverk og beslutninger om investeringer, lokalisering, teknologi og beredskapskapasitet.

4

Øk totalberedskap i nord rundt havets rolle i energi, mat og logistikk

Havet er matressurs, næringsareal, logistikkpunkt, handelsvei, reiselivsgrunnlag, forsvarsknutepunkt og en del av Europas energiberedskap. I krise og krig vil Norges forsynings-sikkerhet i stor grad være avhengig av sjøveien. Derfor må tilgang på havets ressurser stå sentralt når beredskapsplaner utarbeides.

Nord-Norge har store avstander, lav befolkningstetthet og en langt mindre andel av landets sivile ressurser enn områdets strategiske betydning skulle tilsi. Derfor må vi planlegge for hvordan fartøy, havner, innbyggere og ressurser som allerede finnes langs kysten, kan fylle flere funksjoner når ordinære systemer faller bort. Flerbruk krever at ansvar, avtaler, tekniske forutsetninger og regelverk er avklart, og at løsningene øves i fredstid.

- Kartlegg hvordan energi, kompetanse, fartøy, sjømat, havner, frysekapasitet, transport og kraftforsyning kan fylle flere funksjoner i krise og krig. Det kan omfatte bruk av fiskefartøy, brønnbåter, servicefartøy, ferger og andre passasjer- og fraktefartøy til blant annet transport, forsyning, evakuering og tilgang til strøm, mat og vann.
- Utvikle scenarioer for hvordan havnæringene skal opprettholde leveranser ved bortfall av energi, transport, personell eller havnekapasitet.
- Se matberedskap, kompetanse, logistikk og maritim infrastruktur som ett samlet beredskapssystem.
- Vurder konsekvenser for sikkerhet og beredskap når det tas politiske beslutninger som påvirker havnæringene, maritim infrastruktur, transport, energi og forsyningslinjer i nord.

5

Avklar roller, ansvar og kontaktpunkter mellom stat, kommune og næringsliv

Næringslivet har stor vilje til å bidra, men det er forvirring om hvordan og hvem som har ansvar for å formalisere dette. Under Blått kompass 2026 kom det klart frem at bedriftene etterspør klarere planer og forventninger. Tydeligere koordinering og rolleavklaring vil bidra til økt beredskap og raskere mobilisering av arbeidskraft, kompetanse og materiell.

- Tydeliggjør koordinering og rollefordeling mellom stat, statsforvalter, fylkeskommune, kommune og næringsliv. Avklar hvem som har et særlig ansvar for å veilede og involvere små og mellomstore bedrifter, som ofte mangler egne beredskapsressurser.
- Klargjør hvem bedrifter skal kontakte for å forstå hvordan de kan bygge beredskapskompetanse og bidra til totalberedskapen.
- Etabler tydelige kontaktlinjer mellom næringsliv, forvaltning, myndigheter og forsvar.

6

Gi insentiver til lokalt forebyggende beredskapsarbeid

Beredskapsplanlegging på kommunalt nivå kan være en salderingspost i allerede pressede budsjetter. Samtidig vil bedrifter møte strengere krav til risiko- og sårbarhetsanalyser og kontinuitetsplaner. Bedriftenes forutsetninger for å møte dette varierer betydelig. Store virksomheter kan ha egne beredskapsressurser og økonomi til langsiktig planlegging, mens mange små og mellomstore bedrifter, som det er mange av i nord, har små marginer og begrenset kapasitet til å investere i beredskap. Derfor er det spesielt viktig med langsiktige avtaler og forutsigbarhet i nord for å bygge opp kapasitet og evne til å sikre at totalforsvaret skal fungere best mulig.

- Bruk langsiktige offentlige avtaler og kontrakter til å gi kritiske leverandører forutsigbarhet og grunnlag for å investere i personell, materiell og egenberedskap. Lokale forsyningslinjer og løsninger bør tilstrebes.
- Vurder statlige og kommunale insentiver for bedrifter som driver forebyggende beredskapsarbeid, og øremerk midler til kommunal og regional beredskapsplanlegging.
- Når kommuner eller kommunale virksomheter får nye oppgaver, investeringsbehov eller vesentlige driftskostnader som følger av nasjonalt definerte beredskapsbehov, må ansvar, finansiering og varige driftskostnader avklares samtidig.
- Avklar hvilke kostnader virksomhetene forventes å bære som del av ordinær egenberedskap, og når særskilte nasjonale krav eller kapasitetsbehov bør følges av avtaler, insentiver eller kompensasjon.

7

Kartlegg behov for personell, materiell og kritiske leveranser

Sivilsamfunnets behov og kritiske lokale samfunnsfunksjoner må kartlegges i fredstid for å kunne ivaretas i krise eller krig. Bedrifter må kunne opprettholde produksjon og leveranse av kritiske varer og tjenester, samtidig som de kan bistå Forsvaret med nødvendig personell, kompetanse eller materiell. Ved bortfall av transport eller konkurranse om arbeidskraft kan tilgangen på blant annet leger, helsepersonell og teknisk personell raskt bli redusert. Dette er en sårbarhet som må inngå i kommunenes beredskaps- og kontinuitetsplanlegging.

- Gi incentiver og retningslinjer til kommuners og næringslivets kartlegging av utfordringer knyttet til bortfall eller rekvirering av personell eller materiell i krise og krig.
- Kartlegg kommunale tjenesters avhengighet av innpendlet personell og vikarer, særlig innen helse, omsorg, brann og redning og tekniske tjenester.
- Involver næringslivet i vurderinger av ressursfordeling mellom sivile og militære formål.
- Avklar risiko for konflikt og prioritering av behov for innsatsfaktorer.

8

Gjør havners nasjonale betydning om til finansierte tiltak

Havner langs norskekysten møter krav og forventninger fra flere sektorer og myndighetsnivåer som ikke alltid er samordnet. Mange strategisk viktige havner er kommunalt eid, mens beredskapsbehovene kan være nasjonale eller militære. Dette kan skape uklarhet om ansvar, prioriteringer og finansiering, og i verste fall føre til nedbygging og neglisjering av strategisk viktig infrastruktur. Havner må sees som knutepunkter som knytter hav og land sammen. Dersom kommunale havner pålegges statlige beredskapsoppgaver, må nødvendige investeringer og driftsendringer finansieres av staten, ikke av kommunen eller havnens ordinære kunder. Havnene trenger tydelige oppgaver, finansiering og kompetanse for å fylle sin rolle i totalforsvaret.

- Klargjør havners strategiske betydning og prioriterte oppgaver i beredskap.
- Se havner, vei, jernbane, kraft, digital infrastruktur og forsvarsbehov i sammenheng.
- Avklar hvordan nasjonale beredskapsbehov skal ivaretas i kommunalt eide havner. Vurder behovet for sterkere nasjonal samordning og prioritering av havner som har særskilt betydning for nasjonal beredskap og mottak av allierte.

9

Gjør beredskap til en del av ordinær drift og øv sammen

Havnæringenes viktigste bidrag i krise og krig er å opprettholde egen drift og fortsette å levere varer og tjenester. Bedriftene må derfor bygge robusthet i egen virksomhet, med et beredskapsarbeid som står i forhold til rolle, risiko og kapasitet.

Samtidig kan ikke alle bedrifter delta aktivt i beredskapsråd eller sikkerhetsfora. Derfor trengs representasjon, sektorvise vurderinger og felles øvelser. Mange virksomheter innen samme næring har like sårbarheter, og det mangler ofte en tydelig oversettelse av overordnede trusselvurderinger til sektornivå. Sektorvis samordning kan redusere ressursbruk og heve kvaliteten i beredskapsarbeidet. I nord er det særlig viktig å øve på tvers av sektorer, fordi de samme fartøyene, havnene, transportressursene, personellgruppene og forsyningslinjene kan være avgjørende for flere næringer samtidig.

- Tilpass beredskapsarbeidet til virksomhetens størrelse, funksjon, risiko og betydning for kritiske leveranser.
- Hold virksomheten oppdatert på relevante trusler, kartlegg nøkkelpersonell, kritiske verdier, avhengigheter, risikoer og sårbarheter og utarbeid og øv på kontinuitetsplaner.
- Flere bedrifter bør melde interesse for deltakelse i lokale eller regionale beredskapsråd.
- Relevante bransjeorganisasjoner, større virksomheter og myndighetsaktører bør i fellesskap konkretisere hva overordnede trusselvurderinger betyr for den enkelte sektor.
- Bransjeorganisasjoner og større virksomheter bør ta initiativ til felles øvelser for bedrifter uavhengig av næring som deler ressurser, infrastruktur eller avhengigheter.

10

Prioriter kunnskap som styrker totalberedskapen i nord

Forsknings- og kunnskapsmiljøer kan aktivt bidra til å styrke totalberedskapen nasjonalt og lokalt ved å tilgjengeliggjøre og skaffe kunnskap om havet, nordområdene og koblingen mellom en natur i endring og menneskene som bor, lever og jobber i nord.

Det er ikke alltid mangel på forskning som er hovedproblemet. På enkelte områder mangler kunnskap, mens utfordringen på andre områder er at eksisterende kunnskap er fragmentert, lite tilgjengelig eller ikke tas i bruk i planlegging og beslutninger.

For å skape helhetlige gode løsninger for samfunnet i nord er vi avhengig av samarbeid på tvers av sektorer og solid kunnskap. Derfor er kunnskap om og for Nord-Norge avgjørende for å finne de langsiktige løsningene regionen trenger. Kunnskapen som skapes, må tilgjengeliggjøres for samfunnet for å realisere sitt fulle potensial.

- Styrk initiativer som knytter ulike deler av akademien tettere sammen med samfunnet, for å løse behov og skape muligheter.
- Gi langsiktig forutsigbarhet til å jobbe med løsningene som gjør samfunnet, nasjonalt og lokalt, mer motstandsdyktig.
- Tilgjengeliggjør og bidra til å anvende eksisterende kunnskap.

Under Blått kompass 2026 ble det fremhevet et særlig behov for kunnskap på områdene nedenfor for å kunne bygge et sikrere samfunn i nord:

- Klimaendringenes konsekvenser for samfunnsliv, infrastruktur, havmiljø, teknologi, navigasjon og militær operativ evne.
- Fiskefôr basert på lokale råvarer.
- Endringer i fiskebestander, planktonbiomasse og ressursgrunnlag i norske havområder.
- Hvordan kald eller varm konflikt kan påvirke økosystemer, fiskerisamarbeid og ressursforvaltning.
- Lavtrofiske arter fra havet og potensialet for økt matsikkerhet ved alternativ fangst av arter og høstingsmetoder.
- Bedre varslingssystemer for sykdom og algeoppblomstringer i havbruk.
- Hvordan lokale samfunn bygger motstandsdyktighet gjennom hverdagsberedskap, kompetanse, bolig, infrastruktur og sosial tilhørighet.
- Hvordan Forsvarsløftet best mulig kan benyttes for å utvikle Nord-Norge.
- Hvordan sektorvise trusselvurderinger kan omsettes til praktiske risiko- og sårbarhetsanalyser for næringslivet.

Marit Aure og Tiina Ikäheimo under workshop om motstandsdyktige kystsamfunn under Blått kompass 2026.

Rektor ved UiT Norges arktiske universitet Dag Rune Olsen. Under Blått kompass 2026 deltok 200 personer i diskusjoner i workshops og plenum.

Avslutning

Totalforsvaret må bygges i fredstid. For havområdene og Arktis betyr det at næringsliv, forvaltning, forskning og lokalsamfunn må kobles tettere sammen.

Næringslivet må gjøre beredskap og kontinuitetsplanlegging til en del av ordinær drift, og ta ansvar for å samordne og øve både innenfor og på tvers av sektorer. Myndighetene må samtidig avklare roller og kontaktpunkter og sørge for finansiering, forutsigbarhet og realistiske forventninger.

Norges sikkerhet i nord handler ikke bare om militær kapasitet. Den handler vel så mye om levende kystsamfunn, fungerende havner, robust sjømatproduksjon, lokal kompetanse, trygg infrastruktur, god situasjonsforståelse og evnen til å holde skuta på rett kjøll når noe skjer.

FOTO

Kristoffer Lorentzen (forside, s. 4, 6, 13, 14)

Jørn Berger-Nyvoll/UiT (s. 3, 5, 6)

Else Kristine Welde (s. 7, 13)

DESIGN

Tank Design Tromsø

© Senter for hav og Arktis 2026

UiT Norges
arktiske universitet

**Senter for
hav og Arktis**